

Molnár Miklós

Lenin Caorlében

„*Le coup d'État, c'est moi.*”¹

Még nyíltak a völgyekben a kerti virágok, a nyár- és egyéb fák is javában zöldelltek még, amikor némi hatósági huzavona és hókuszpókusz után, csiribum, csiribá, Lenin egyszer csak Caorlében találta magát, az Alpok-Adria Munkaközösség velencei régiójának nemzetközi költészeti fesztiválján.

Az Adria partján fekvő, kétezer éves múltú, a guminyakú és gumilelkű turisták özönét „kis Velenceként” magába szippantó üdülővároskában huszonegynéhány nyájas, szerény, enyhén kopottas, inkább öreg, mint fiatal költő vett részt a *fluSSidiverSi* („versek áradása”, „versdagály”; „különböző áramlatok”) fedőnevű fesztiválon. Versdagály az Adrián. Ámbár másféle dagály itt nem is képzelhető el, mert a teremtő isten bölcsessége vagy feledékenysége folytán az Adrián nincs se apály, se dagály. A teremtőnek ez csak afféle gyakorlótenger lehetett...

Az orosz birodalomból Lenin volt az egyedüli vendég. A párás, meleg tengerparti levegőn mindjárt első nap levált a legföljebb sátoros ünnepeken hordott, *Made in Italy*, tehát szülőföldjére hazatérő báli cipőjének a talpa (utoljára a Kremlben viselte egy központi bizottsági ülésen); nyilván örömeiben, mint a gazdáját hosszú idő után meglelő kutya. Új cipelőre sehogyan sem futotta volna a napidíjából (hol vannak már a NagyOktSzocForr dicső napjai, amikor még nem garasoskodtak úgy a napidíjakkal, mint most Putyinék!): szerencsére akadt varga, aki potom pénz meg egy autogram fejében megragasztotta. De nem ám valami Csoszogi-szerű öreg suszter, hanem egy lendületes ifjú cipómágus, akiből még az is kinézett, hogy privátim ő a logikai pozitívizmus legjelesebb képviselője Itáliában.

– Te hol szerepelsz a programban? – kérdezte Lenintől vacsora közben egy démonian elegáns milánói művésznő, aki talpig feketében járt, mintha ő volna a Költészet Fekete Özvegye. – Sehol, mert nem vagyok benne – mondta Lenin. – Dehogynem vagy benne, nézd csak...! – és meg akarta keresni Lenin nevét, de hasztalan erőlködött. – Tudod, én az utolsó pillanat embere vagyok (*I'm a 'last-minute-man'*), azért nem találod meg a nevemet – mondta Lenin angolul. – Ó! „Az utolsó pillanat embere”! Te nem vagy normális! – mondta a fekete özvegy, és öblösen hahotázott.

Az igen aranyos költő nénik és bácsik előadták egymásnak a poémáikat, olaszul vagy olasz fordítás kíséretében; a régió kisebbségi nyelvei és kultúrái is szóhoz jutottak. Előadóművészek tartottak felolvasást „az Andrea Zanzotto példázatos költői életműve előtti tisztelgés jegyében”, ahogy a fesztivál prospektusa írta. „A jelenkor legjelentősebb olasz poétájának tartott, regionális kötődésű, ám egyetemes kitekintésű Zanzotto 1921-ben született Pieve di Soligóban, és azóta is ott él.”

Lenin volt a fesztivál legrangosabb részvevője. Rögtön az első nap délutánján karon ragadták, és fölpende-rítették a pódiumra: – No, akkor most elő a farbával, signor Lenin! – Először arra gondolt, hogy fölolvasson egy részt az Állam és forradalomból, teszem azt, az állam-élődsdi megsemmisítéséről szóló fejezetet, de aztán inkább Puskin egyik versét adta elő, a „Szerettem Magát” címűt, de úgy, mintha ő, Lenin volna a szerzője:

¹ „Az államtörés én vagyok.” A közkeletű – a *coup d'État* magyarázásaként született – *államszín* kifejezés annyira pontatlan és félrevezető, hogy ebben a szöveggörnyezetben nincs ínyemre a használata.

Я вас любил

Я вас любил: любовь еще, быть может
В душе моей угасла не совсем;
Но пусть она вас больше не тревожит;
Я не хочу печалить вас ничем.
Я вас любил безмолвно, безнадежно,
То робостью, то ревностью томим;
Я вас любил так искренно, так нежно,
Как дай вам бог любимой быть другим.²

A vers előadása közben Leninnek, bár nem kis erőfeszítéseket tett, sehogyan sem sikerült fölidéznie magában Nagyvezsda Krupszkaja testét. Emlékezete mélyéről csak az asszony nagy, kövér, mindentűrő szláv lelke türemkedett elő. Futólag Sztálin lányára gondolt, aztán egy szeplős munkáslányra a Putyilovgyárból, majd pedig egy angol arisztokratanőre. Az ő hegyes, kemény kis melleinél aztán szépen meg is állapodtak a gondolatai.

– Micsoda misztikus erejű nyelv! – álmélkodott az orosz szavak hallatán Signor Bernardi, a műsor moderátora. A hely és az alkalom az utolsó pillanat emberéhez illő sziporka rögtönzésére ihlette Lenint: „I won't ever forgive God that I was not born Italian.” Nem kellett lefordítania, a közönség tökéletesen értette; hálásan nevettek és tapsoltak.

A sugallatosan gyönyörű rijekai költőnő, Diana Rosandić gyémánt keménységű és tisztaságú verseit szinkrontolmács fordította olaszra, Leninnek azonban egyáltalán nem okozott gondot a szláv testvérnyelv, a tömörségben még az orosz is túlszárnyaló horvát megértése.

*Nije li Ljubav
jedino Božje pitanje
na koje čovjek mora naći odgovor³*

*L'Amore non è forse
l'unica domanda di Dio
cui l'uomo deve trovare la risposta*

Akkora hatással volt rá Diana szépsége, hogy fölserkent benne a versíró kedv. „Beleszerettem Magába” címmel átírta Puskin költeményét, mersze persze nem volt hozzá, hogy odaadja a költőnőnek. „Milyen kár, hogy már száznegyven éves vagyok. Nem érdemes örökké élni...” Eszébe jutott, mikor szerelmet valott Krupszkájának, és megkérte a kezét, a lány azt felelte: – No, ha már megkért, a felesége leszek! – És

² A vers magyar átköltése Franyó Zoltántól származik, kissé azonban igazítottam rajta: ő *magát* helyett *önt* írt az egyszótagossága miatt, de hát mi, magyarok nem szoktuk önözni a nőket, akikbe beleszeretünk... Önözve olyan, mintha nő mondaná férfinak, vagy férfi egy másik férfinak.

Szerettem Magát

Szerettem Magát: talán mély szerelmem
A lelkemben nem hunyt egészen el;
De békéjét ne dúlja már fél ez sem;
Nem is búsítom Magát semmivel.
Szerettem Magát, némán, reményvesztetten,
Voltam szelíd, majd féltékeny s irigy –
Mély áhítattal, gyöngéden szerettem,
Ég adja, hogy szeresse más is így.

³ Hát nem a Szeretet / Isten egyetlen kérdése / amelyre választ kell találnia az embernek?

mit szólnak ehhez a szülei, drága Nagyezsda Konsztantyinovna? Tudják, hogy verseket írok? – kérdezte Lenin. – Még nem tudják, kedves Vlagyimir Iljics – felelte a lány. – Annyit már elmondtam nekik, hogy maga börtönviselt hivatásos fölforgató és bajkeverő, de nem akartam mindent egyszerre a nyakukba zúdítani szegényeknek...

Aztán egy Leninnél valamivel fiatalabb, ámde igen kemény legény lépett pódiumra: a magyar származású talján poéta, Tomaso Kemeny. Zajos sikert aratott *allegro barbaro* hevületű olasz verseivel, azzal meg kiváltképp, hogy elmonda az ibafai papi fapipáról szóló magyar nyelvtörőt. Lenin külön is gratulált neki; ezt a nyelvtörőt utoljára Kun Bélától hallotta. Ha Kun elvtárs is itt volna, neki meg talán cigánykereket kéne hánynia, hogy méltóképpen képviselje szülőhazáját, gondolta Lenin.

Szóba elegyedett boldoggal-boldogtalannal.

– *Che bello!* – ámuldozott egy nő az utcán. Talán az alkonyati égbolt, talán egy házfal, talán egy elkapott énekfoszlány, talán az egész mindenség ragadta magával.

– *Bellissimo!* – vágta rá Lenin arra haladtában, kapásból.

A nő, ugyancsak kapásból:

– *Sì, bellissimo!*

– *Tutto è bellissimo!* – kontrázott csípőből Lenin.

– *Sì, tutto!* – csendült a válasz. Villanásnyi időre olyan forró egyetértés támadt a nő meg Lenin között, hogy puhára lehetett volna főzni benne másfél kiló rákot.

Nem kis gyönyörűséggel tapasztalta, hogy villanásnyi időkre rengeteg ilyen forró egyetértés támad közte meg a caorlei polgárok között. A mediterrán módra derűs és józú dialógusokból többszörösen is kiderült, hogy Itália vájt fülűi közt nem kis respektusa van az orosz költészetnek. Hála a rokonlelkű átültetéseknek, Puskin és Lermontovot a világlíra legnagyobbjai közt tartják számon. Lenin éppenséggel berzenkedhetett volna: „Hát Majakovszkij? Az nektek smafu?” De nem berzenkedett, mert világeletében utálta Majakovszkijt.

El-elgyönyörködött a kapitalizmus rothadásában. – Szépen rothad – sóhajtotta kissé irigykedve. – A szocializmus nem rothadt ilyen szépen... – Azon viszont eleinte bosszankodott, hogy az osztályellentétek nem látszottak olyan kiélezettnek és kibékíthetetlennek, ahogy elvárná az ember (*emberen természetesen Lenin értendő*), de aztán ezt is megszokta.

Az meg határozottan tetszett neki, mikor iskolás gyerekek eljátszottak előtte a költészetrel, egyiküknek-másikuknak meg is simogatta a fejét. A számítógépet meg a *podcast*ot versek előállítására kiváltképp alkalmas szerkentyűként mutatták be, egy könyvtárban pedig, amit meglátogatott, a kedvéért „kreatív módon leporolták a versek könyvespolcát”.

Versek megjelentetésére szakosodott könyvkiadókkal való találkozások, képzőművészeti kiállítások és kamarakonzertek tarkították a programot, meg egy vérfagyasztó monodráma Sylvia Plath öngyilkosságáiról egy ljubljanoi komédiásnő előadásában. Lenin nem bírta végignézni, az ilyen véres szörnyűségeket nem az ő finom esztétalelkének találták ki. Az előadás felénél angolosan távozott a színhelyről, ami bordásfalak nélküli tornateremhez hasonlított leginkább.

Állandóan ott lihegett a sarkában egy talján médiaügynök. Az alacsony, vézna mitugrász arra iparkodott rábeszélni Lenint, hogy *Ej, uhnyem!* – *Álom a forradalomról* címmel írja át az *Állam és forradalmat* rockoperává, és ő garantálja, hogy világsiker lesz belőle, a befolyó tiszteletdíjából Lenin ott robbanthat ki egy újabb bolsevik forradalmat, ahol csak akar. Lenint irtózatosan felbószította a levakarhatatlan kis digó szünni nem akaró fecsegése. Hol a fészkes fenében robbanthatna ki egy újabb bolsevik forradalmat az egész glóbuszt rabigába döntő gigaburzsóázia megdöntésére és az elnyomó államgépezetek szétzúzására, hiszen sehol a földkerekségen nincs már munkásosztály? A proletariátust szétmállasztotta és bekebelezte a „konzumizmus, ez az új fasizmus”, ahogy Pasolini elvtárs megfogalmazta. Befellegzett a proletariátusnak, lőttek az élcsapatnak. Pedig Lenin mostanra végső tökélyre fejlesztette az államon való rajtaütés, a *coup d'État* technikáját. Hej, ha most rendelkezésére állt volna egy Cseka-osztag, úgy elhurcoltatja a globalofasiszta médiaburzsóáziának ezt a hitvány lakáját a Ljubjanka mélyére, mint a sicc! Ott aztán rövid úton elintézték volna a fiúk...

Az érdeklődő polgárok költők társaságában reggelizhettek és vacsorázhattak, hogy „informális módon ismerkedhessenek” Leninnel és társaival. Záróakkordként a költészet és a szent kapcsolatáról estek fennkölt szavak Caorle ikonikus épületében, az Angyal kápolnájában (Lenin illedelmesen végigunatkozta a hosszúra nyúlt cécót, pedig egész idő alatt kegyetlenül viszketett a segge partja), majd a tengerparti hullámtörőgát előtt – „a vers kivájja a követ” mottóval – ünnepélyesen fölavatták Andrea Zanzotto sziklába vésett költeményeit.

„Az idei *fluSSidiverSi* versszemle az elképzeltnél talán egy árnyalatnyival jelentéktelenebbre sikeredett – nyilatkozta Lenin roppant visszafogottan a *Corriera della Sera* tudósítójának –, vélhetőleg azért is, mert a költészet, kivált a poézisnek az a tudóskodó formája, ami itt Caorlében is szóhoz jutott, manapság a kutyát sem érdekli (egy-két túltenyészett caorlei ebet nem számítva), vagy ahogy Gombrowicz elvtárs írta, »a költészet miséje a lehető legsivárabb ürességben celebrálódik«. Prolongált versapály van a jelenkori burzsoá társadalomban, bár az olaszban korántsem akkora, mint a németben vagy a franciában. De elég a szavakból, mert ahogy Cioran elvtárs igen találóan megjegyezte: minden szó eggyel több a kellenél...” Ám ha az ember (*emberen*, mint tudjuk, Lenin értendő) önfeledten belevetette magát a caorlei versdagályba, egyetlen hatalmas konkrét költeményként élvezhette az egészet, aminek szerves részei voltak a városkát kettészelő Livenza folyó, a régi halászkikötő, a középkori sikátorok, a káprázatosan pergő nyelvű taljánok, a kamarakonzertekbe bele-belekongó harangok, meg az a romantikus zongoramuzsika iránt rajongó kutya, aki diszkréten együtt vonított Chopin *Andante spianato és nagy polonézével* – és mindezek előtt, alatt és mögött a *tenger*. Miközben a parton sétáfkált, Lenin verseket hallott mindenfelől; és mintha a „tengeri dob” is megszólalt volna... Szeptember huszadikán meg is fürdött az Adriában, hiszen volt vagy huszonnégy fok aznap.

A Caorlében töltött néhány nap alatt Lenin azon kapta magát, hogy olyasvalamit tapasztal meg, amiben korábban szinte sohasem volt osztályrész. Megengedhetetlenül opportunist, voluntarista és kispolgári módon *boldog volt*. Csak Trockij meg ne tudja...

Fischer György: Fekvő figura

